

בעזרת נותן התורה ית"ש

אהל עקיבא

לתשומת לב הקוראים שיחי' - החל משבוע זה הגליון יוצא בפורמט חדש. במייל יהיה רק "כותרות" ואילו עיקר התוכן של כל מדור הוא בקובץ הPDF המצורף [קובץ זה] שנוח לקריאה וגם להדפסה

דרושים וחידושים, משא ומתן, עיון וחקירה בתורת רבנו הגדול
רבי עקיבא איגר זצוק"ל
ובהליכותיו בקודש

[להבטיח שלא תפסיד שום גליון – תשלח אי-מייל ל: rebbeakivaager@gmail.com] או תחייג ל – 0772638725 ולהשאיר כתובת אי-מייל בתא קולי.

גליון ו' – פרשת ואתחנן – שבת נחמו - תשפ"ד

דרוש וחידוש דרבי עקיבא
משא ומתן בדברי רבנו ז"ל בעומק הסוגיות

בענין מתי שחז"ל התירו איזה דבר - ופקע
סיבת ההיתר, אם הדבר נשאר בהיתרו

המקום שיש להסתפק בזה הוא מכמה צדדים - שיש
לדון מצד עצם ההיתר אם שייך שיפקע לאחר שהותר, ועוד יש לדון מצד חוכא
ואטלולא שלפני רגע היה מותר והשתא אסור.

אהל עקיבא - דרושים וחידושים, משא ומתן, עיון וחקירה בתורת רבי עקיבא איגר זצ"ל ובהליכותיו בק' - גליון ו' - פרשת ואתחנן - שבת נחמו - תשפ"ד

ויש על זה דברים נפלאים - עם כמה ספקות נחמדות - מרבנו זצ"ל [ובתחילת דבריו למדנו שעיקר דהך ספקא הוי מאת חתנו החתם סופר זצ"ל]

שנסתפק חתני נ"י במה דתלינן בכמה דברים להקל לכבוד שבת אם גם הנשתייר מותר לאחר השבת - דמחזי כחוכא לאסור מה שהותר. לענ"ד הא מצינו רפ"ד דדמאי שואלו ואוכלו על פיו, חשכה מוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר [ר"ל בשבת הקילו בדמאי משום דאימת השבת על העם הארץ, ואינו משקר] ודרך אגב יש ע"ז רמז נאה בקדמונים ש"בראשית" ר"ת "ירא שבת" שיראין מהשבת לעשות בו עבירה יותר מימות החול] אבל ביצא השבת הדמאי חוזר לאיסורו, והטעם דלא סמכינן על טעמא דאימת שבת עליו רק בצירוף כבוד שבת, הרי אף דכבר הותר לאכול בחזקת מתוקן אפילו הכי אסור למוצאי שבת.

וכן בחגיגה פרק ג' משנה ז' דאחר הרגל מגען טמא למפרע, [ר"ל שאע"פ שגזרו שעמי הארץ טמאים, מכל מקום הקילו בטומאתם ברגל, ומכ"מ לאחר הרגל חוזרים לטומאתם, ומה שנגע בו הע"ה ברגל טמא למפרע] הרי אף שטהרת מגעו שנגע ברגל, מ"מ חוזר לטומאתו.

ומ"מ ראייה לאיסור זה אינו, שיש לחלק, דהתם כך היה מעיקר התקנה מחז"ל להתיר בשבת ולאסור בחול, אבל במה שאנו [דנין] באיסורי טריפות וכדומה דבעיקר הדין אין חילוק בין שבת לחול אלא כיון דהוי פלוגתא בין הפוסקים, הללו אוסרים והללו מתירים, ואנן ס"ל דהעיקר כהמתירים ולדידהו אף בחול מותר אלא דמיחש חיישינן להאוסרים, כיון שהתירו לכבוד שבת ופסקנו דהמאכל מותר כהמתירים ממילא גם בחול שרי -

[רבנו זצ"ל מסביר שאין כוונתו להביא מהני תרי דוכתי [המשנה בדמאי והמשנה בחגיגה] שבאמת יש לאסור בהנידון של עיקר הספק של החת"ס ז"ל, שיש מקום לחלק וכמו שכתב בעצמו, אלא רק מביא ראייה שאין בזה חשש חוכא דמדאסרו בהני מקומות חזינן שאין חשש שיאמרו אתמול אכלנו והיום הוא אסור וכו'].

אהל עקיבא - דרושים וחידושים, משא ומתן, עיון וחקירה בתורת רבי עקיבא איגר זצ"ל ובהליכותיו בק' - גליון ו' - פרשת ואתחנן - שבת נחמו - תשפ"ד

- וראיתי במשבצות זהב [סי' צ"ד סוף סק"ט] שכתב להתיר.

מה שכתב חתני רומפכ"ת על דברי מתניתין [רפ"ד דדמאי], דהתם הטעם דגזרינן אטו ע"ה שאין אימת שבת עליו [ר"ל שלהביא ראייה לאיסור מהך מתני' א"א, שהרי שם יתכן שיש כמה ע"ה שאינם יראים מהשבת וגזרו - לכה"פ ביצא השבת - אטו הני ע"ה אבל אין זה שייך לשאר דוכתי], ידידי חתני - הלא לא באתי רק לסתור טעמא דנראה כחוכא [כלומר שגם רבנו זצ"ל לא כוון שום ראייה מהך משנה לאסור אלא רק לומר שחזינן שלא חששו לחוכא] דסוף סוף התם בדמאי ג"כ נראה כחוכא, [שבשבת היה שרי ועכשיו אסור] וממילא גם בנ"ד יש טעם דלאחר שבת חיישינן להאוסרים, ולזה הוצרכתי לחילוק שלי. [אבל לעולם על גוף הספק אין הכרע].

ואני מסתפק [ספק חדש אחר מהנ"ל, אבל שייך קצת לשורש הענין כמו שנבאר בסמוך] בענין הפסד מרובה, אם נתהווה שאלה בתרנגולת ולא היה הפסד מרובה [בתרנגולת זו] והורה המורה לאסור, ובתוך כך חזר השואל ושחט תרנגולת אחרת - והיה ג"כ שאלה הראשונה ממש בענין אחד ושני התרנגולות הוי הפסד מרובה ועודן בפנינו [שתי התרנגולות], אם נדון דשניהם יחד הוי הפסד מרובה וממנ"פ (אם) [או] שניהן כשרים או שניהן טריפה, [וזה קצת שייך להנידון הראשון שכאן התרנגולת הראשונה שנאסר] שלא היה בה הפסד מרובה] תהא מותרת אם ת"ל כהצד שמצרפים אותה ביחד עם התרנגולת השניה, וזה קצת דומה לציור הקודם שהיה מותר ועכשיו דנים אותו לאיסור] ואי אפשר לחלק [בין שתי התרנגולות] או דמ"מ אנו דנין כל תרנגולת בפני עצמה [ובכל אחת אין הפסד מרובה ולכן כל אחת אסורה].

וקצת ראייה ממ"ש הר"ן פסחים דף קל"ה ב' [דף ל' מדפי הגמרא ד"ה אמר רב קדרות בפסח ישברו] אלא ודאי פינכא וקדרה אע"ג דצריך לשברן לאו כדיעבד דמי, והא הר"ן כתב לעיל קל"ה א' [לדף כ"ו ע"ב ד"ה הא דתניא יותן בסופן] דתנור כיון דאין לו תקנה אלא בנתיצה כדיעבד דמי, ע"כ דהחילוק דתנור

הוי הפסד רב, משא"כ בקדירה. והא מ"מ השאלה בכולל כל הקדרות, והוי הפסד מרובה, אע"כ דאנו דנין כל קדרה וקדרה לבדה, וא"כ יהיה נפשט דאפילו אם נשאל לחכם ביחד על ב' תרנגולות בענין אחד [גם בבת אחת] מ"מ לא מקרי הפסד מרובה, ועדיין ל"פ:

[כתב וחותרם חלק א' סי' ס"ד]

ראיתי שמביאים מאחד מגדולי האחרונים ז"ל [ולא ראיתי דבריו בפנים] שכותב בפשיטות שמותר [אם נאסר מחמת איזה סיבה ואח"כ סרה הסיבה] - ומביא ראיה מהיתר עיגונות שמקילין הרבה משום עיגונא דאיתתא [שלפעמים כותבים "שתצטרך לישב לבדה כל ימיה" וכדומה] ואטו אחרי שסר האי ענין, שהאשה הנדונה כבר בסוף ימיה [שכבר אין לה הרבה ימים לישב לבדה] שתאסר - אתמהא.

וממש לא ידעתי מאי שח - שבעיגונה שאירינן בהוראת חכם או בי"ד אחרי שהורו - שיש כאן איסור דאורייתא דאשת איש - והרי הורו וחל ההוראה ומחזקינן שבעלה מת והאשה מותרת ודאי אין הדין משתנה אם נשתנו פרט מפרטי המצב שהתירו. אבל בציוור של רבנו זצ"ל, שאין ענין של הוראה ממש, אלא שהדבר מותר מן הדין, אלא מחמירין היכא שאין צורך, והיכא שיש צורך מורין ליה להיתר, והיכא שאין צורך לעולם לא התירו - אטו היכא שיש הפסד מרובה הורו להיתר ותיכף לההוראה הלך לו ההפסד מרובה נאמר שהדבר עדיין בהיתרו קאי - שזו היתה גדר ההוראה שמותר במצב של הפסד מרובה, אבל לא במצב שאין הפסד מרובה, אבל לגבי אשת איש אין כזה דבר שמתירין למצב של עיגון לימים ארוכים, והיכא שאין עיגון כזה לא התירו כו'. חס ושלום לומר כן - שלעולם אין מתירין איסור דאורייתא "על צד" אלא התירו לגמרי ובכל מצב. ופשוט.

אהל עקיבא - דרושים וחידושים, משא ומתן, עיון וחקירה בתורת רבי עקיבא איגר זצ"ל ובהליכותיו בק' - גליון ו' - פרשת ואתחנן - שבת נחמו - תשפ"ד

הלכה כרבי עקיבא

משא ומתן בדברי רבנו ז"ל בהלכה ובאגדה

בענין אמירת פרשת התמיד לפני תפלת מנחה

כתב האבודרהם בסדר תפלת מנחה:

כתב הרב רבינו יונה באגרת התשובה שמצוה לומר בערב קודם אשרי פרשת "את קרבני לחמי" כמו שאומר אותה בבקר במקום שני התמידין שהיו קרבין בכל יום בבקר ובערב - כדי שתחשב הזכירה כמעשה וכן הוא אומר "ונשלמה פרים שפתינו", וכן נוהגים במקצת מקומות כו' - עכ"ל האבודרהם [ובאגרת התשובה הנדפס איתא מצוה לומר בערב פרשת "צו את בני ישראל" כמו שמצוה לאמרה בבקר, לפי שהתמיד היה קרב בין הערבים כמו שהיה קרב בשחר.

ומתחילין, "וידבר ה' אל משה לאמר צו את בני ישראל", עד "כמנחת הבקר וכנסכו תעשה אשה ריח ניחח לה", ובאמת היא סברא מוכרחת דמאי שנא תפלת שחרית שנפסק בשו"ע [או"ח סימן מ"ח] לומר פרשת התמיד משום "ונשלמה פרים שפתינו" ומאי שנא תפלת מנחה שנתקנה כנגד תמיד של בין הערבים [ומש"כ במקור חיים שהבאנו לקמן הוא תמוה מאד].

מין בב"י מביא את דברי האבודרהם בשם אגרת התשובה [סימן רל"ד ד"ה סדר] - אך לא הזכירו בשולחנו הטהור, וברמ"א [סימן רל"ד סעי' א'] : יש שכתבו שנוהגין לומר פרשת התמיד קודם אשרי של תפלת המנחה, נגד תמיד של בין הערבים, ומנהג יפה הוא כו' :

ובסידור רבי שבתי סופר ז"ל תלמיד המהרש"ל ז"ל [במהדורת סין עמ' 34] כותב: כתב רבינו יונה באגרת התשובה סימן מ"ח מצוה לומר בערב פרשת צו כמו שמצוה לאמרה בבקר לפי שהתמיד היה קרב בין הערבים כמו שהיה קרב בשחר, ומתחילים וידבר י"י אל משה לאמר צו את בני ישראל וגר עד כמנחת הבקר וכנסכו תעשה אשה ריח ניחוח לי"י - עכ"ל וכן כתב הר"ר דוד אבורהם בשמו והביא דברי האבודרהם הב"י בסי' רל"ד וכתב מהרמא"י [היינו הרמ"א ז"ל] בש"ע סי' רל"ד

אהל עקיבא - דרושים וחידושים, משא ומתן, עיון וחקירה בתורת רבי עקיבא איגר זצ"ל ובהליכותיו בק' - גליון ו' - פרשת ואתחנן - שבת נחמו - תשפ"ד

וז"ל יש שכתבו שנוהגים לומר פרשת התמיד קודם אשרי של תפלת המנחה נגד תמיד של בין הערבים ומנהג יפה הוא - עכ"ל של רש"ס.

ומש"כ בספר מקו"ח [בקיצור הלכות בסוף או"ח לסימן רל"ד] שלא נתפשט מנהג אמירת התמיד קודם מנחה משום שדעת הרד"ק [בפי' לספר יחזקאל מ"ו, י"ג] שלעתיד לבוא אין קרבן תמיד בין הערבים, וכתב שכן כתב בעל הזכרון משה בפסקיו סימן י"ד, ובאמת דברי הרד"ק ע"ה תמוהים וזרים מאד, שאיך יתכן שמצוה מן התורה תתבטל, וסתירת דברים האלה [שבאו בתוך פי' הרד"ק] תראה במדרש ויקרא רבה ב' ב' בכל מקום שנאמר לי אינו זו לעולם לא בעולם הזה ולא לעולם הבא כו' בקרבנות תשמרו להקריב לי [פסוק של קרבן התמידים] וחלילה לתלות איזה מנהג בדברים תמוהים שאין אנחנו מבינים פירושם, [וכן נראה כוונת הזכרון משה] [דבריו הובאו במלואם בספר נטעי נאמנים, ליקווד, עמ' ע"ה ושם הוא באות ט"ו] במה שמסיים "אמנם מדבריו אין כ"כ ראייה כל זמן שלא מצינו זה במדרש" - כלומר שכל זמן שלא מצאנו כדברי הרד"ק בחז"ל הק' אי אפשר לתלות בדברים אלה שום סמך למנהג כל שהוא] אבל באמת מנהג אמירת פרשת התמיד לפני מנחה פשטה מאד עד שהפוסקים פלפלו בדיוק מקום אמירתה, ופשוט.

וזכינו לקבל מרבנו זצ"ל מסורת נאמנה על מנהגו בנושא זה:

תקנה קבועה נתקנה שבכל יום ויום קודם תפלת מנחה יאמרו צבור יחד בקול רם פרשת התמיד כמו בשחרית, גם ביום כיפור קודם תפילת מנחה אחרי שהכניסו הס"ת להיכל יאמרו הצבור יחד פרשת התמיד.

[בליקוטי תשובות וחידושים מרבנו זצ"ל]

וילך רבי עקיבא

עובדות ולימודים מהליכותיו בקודש

מעט מן המעט על ענוותנותו של רבנו זצ"ל

מאד דיו יצאו מכמה וכמה קולמוסים נכבדים על ענוותנותו של רבנו זצ"ל אבל יש סגנון אצל בניו בהק' לספר דרוש וחיידוש שמאד מעורר את הלב והמוח וראוי להעתיק

הדברים ולהתבונן בהם:

מוצאים אנו עצמינו מחוייבים להגיד במקום הזה, שלשון הספר אינו לשונו הטהור ממש של אבינו זלה"ה, כי לאשר הוא ז"ל מימיו לא היה עם לבו להוציא לאור חיבורים רשם רק לעצמו, וגם לא לקח זמן כי בענותנותו אשר פרצה טבע האנושי כמפורסם, לא האמין לתת לדבריו שויה כל כך לבטל טרדא אחרת מעניני מצוה אשר רבים היו אתו כל היום כו'

וכמה נאה ויאה לציין כאן דברי רבנו חיים מוולאז'ין בריש ספר רוח חיים עמס' אבות שגם בזמן הזה אם היה אדם שהיה עניו כמשה רבנו ז"ל ורבנו שענוה שלו יצא מגדר האנושי - וכדברי בניו ז"ל זכה לכל מה שזכה. אבל כמו שענוה מביאה לידי תורה בזכות ובכהירות בשיעורים גדולים מאד ה"ה שהתורה מביאה לדיד ענוה ומסופר בשם מרן החזו"א זצ"ל -

סופר על הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל שהזדמן לשבות בעיר אחת עם הגאון מליסא בעל ה"נתיבות". הם התפללו יחד בבית-הכנסת, ובקריאת התורה נתכבד הגרע"א לעלות 'שלישי' - העלייה היותר מכובדת. מיד נשתנה צורתו, וכמעט ונתעלף. קמה מהומה, ולא ידעו הנאספים מדוע ועל מה חש ההגרע"א ברע בפתע פתאום. רק הגאון מליסא ידע והבין מה זה ועל מה זה. הלך וגחן לאזני הגרע"א: "ידע מר שמה שכיבדוהו עם ה'עלייה' הוא משום שקהילתו - פוזנא - גדולה היא מקהילתי

אהל עקיבא - דרושים וחיידושים, משא ומתן, עיון וחקירה בתורת רבי עקיבא איגר זצ"ל ובהליכותיו בק' - גליון ו' - פרשת ואתחנן - שבת נחמו - תשפ"ד

– ליסא – ובדין הוא שיטול חלק בראש בגין כבוד עירו. מיד כשמוע דברי עמיתו, נתיישרה דעתו של הגרע"א, אזר כח ועוז, וניגש לברך ברכת התורה.

עובדה זו סיפרו פעם לפני החזו"א, ושאלוהו אם אמת נכון הדבר שהגרע"א התעלף על כך שכיבדו אותו ולא את עמיתו בעל ה"נתיבות"? והשיב: אם הוא נכון איני יודע, אבל כפי גדלות התורה של רבי עקיבא איגר – יתכן וגם יתכן! והרי משנה מפורשת היא על הלומד תורה לשמה "ומלבשתו ענוה..." [ספר "מאורן של ישראל"]. נוסח דומה שמענו שאמר: אם המעשה נכון איני יודע, אבל שהוא אוהו שם – זה נכון!

[מעשה איש חלק ג' עמ' ר"ב]

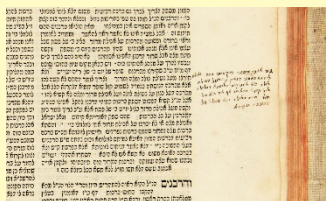
ויכתוב רבי עקיבא

חקר ועיון בחיבוריו של רבנו ז"ל

על גליון השו"ע ודברי תורה הנרפסים ראשונה מרבנו זצ"ל

הקודמים דברנו על האפשרות לומר שמתי שרבנו זצ"ל מציין לאיזה ספר בגליון שו"ע דידיה אין כוונתו

דוקא לפסוק כאותו ספר או פוסק. והבאנו מקצת מאד סימוכין שאינו כן מכמה מקומות. ועכשיו ראיתי שבספר שו"ת של רבי שמעון גריינפלד ז"ל [שו"ת מהרש"ג] חלק ב' סימן קל"ח [בענין אם נפל טליתו מעליו אם צריך לברך כשחוזר ומתעטף בו כראוי –

אבל האידנא אם נפל בשעת התפילה א"צ לחזור ולברך כמו בתפילין, וכן בהגהות הגרע"א הביא בשם ספר תוספות שבת וכן ראיתי בספר ת"ש בעצמו, דגם לענין ציצית אם בשעת

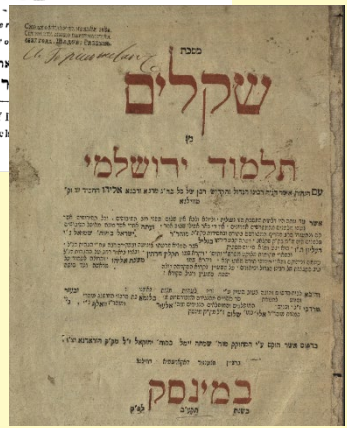
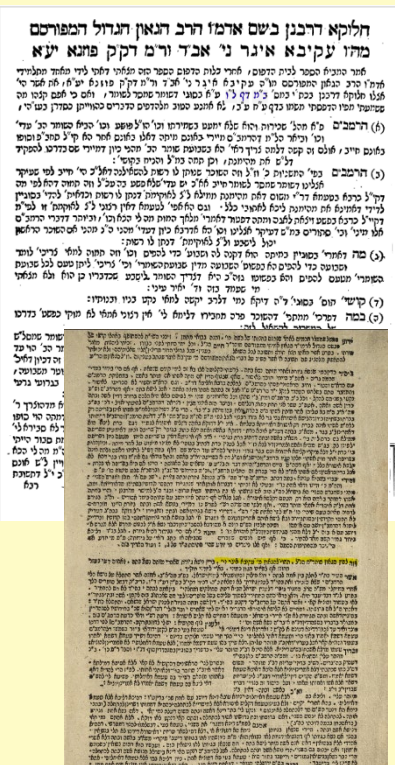
אהל עקיבא – דרושים וחידושים, משא ומתן, עיון וחקירה בתורת רבי עקיבא איגר זצ"ל ובהליכותיו בק' – גליון ו' – פרשת ואתחנן – שבת נחמו – תשפ"ד

התפילה נפל א"צ לחזור ולברך ומדהביא דבריו הגרע"א משמע דהכי ס"ל להלכה נו:

א ב

רבים חושבים שהדברי תורה הראשונים שראו בדפוס הוא דברי רבנו זצ"ל הנד' בחידושי הר"ן [בדירהנפורט] בשנת תקפ"ב -

אבל למעשה אינו כן. אלא הדבר הראשון שראה אור העולם בדפוס מתורת רבנו [כעשר שנים לפני שי"ל חידושי הר"ן הנ"ל] הוא תשובה [בענין מי שנשא גיורת ואח"כ מתה אם מותר לישא את בתה] נדפס במס' שקלים עם הפי' תקלין חדתין

לרבי ישראל משקלוב תלמיד רבנו הגדול הגר"א זצ"ל שנד' בשנת תקע"ב ובצד העמ' כאן יש צילום הדבר.

ועוד חזון אי"ה למועד לדבר על הסערה שהדפסת תשובה זו הביאה.

אהל עקיבא - דרושים וחידושים, משא ומתן, עיון וחקירה בתורת רבי עקיבא איגור זצ"ל ובהליכותיו בק' - גיליון ו' - פרשת ואתחנן - שבת נחמו - תשפ"ד

בגליון הקודם הבאנו במדור הראשון דרוש וחיידוש דרבי עקיבא - את קושיית רבנו זצ"ל [בס' קושיות עצומות] על הא דאיתא בריש כיצד מברכין שהיה ברור לגמ' ששמן נחשב אשתני לעלויא כמו יין - הא שמן בכלל אין מברכין עליו בפנ"ע שמזיק, ואילו משום שנאכל ומברכין עליו כשנאכל על ידי האניגרון וכי זה נחשב לעלויא - אתמהא - ואמרנו ביאור הגון לרכך את עוצמת הקושיא לכה"פ במקצת.

והנה שוב העיר הרב י.ר.ס. נ"י מירושלם שקושיא זאת נמצאת גם בספר ראש יוסף לרבנו בעל הפרי מגדים זצ"ל [ודבר זה אינו הפתעה כלל, שכל הרגיל בהספרים של ענקי התורה הללו יודעים שבהרבה מקומות מדברים בדומה זה לזה] בסוגיין ד"ה פסקא חוץ. והניח חלק. אבל תא חזי מציאה רבתי שמצאתי בספר פרי מגדים עצמו [ריש סי' ר"ב בא"א בק"א] כותב שלמסקנא שאין שום היכ"ת לברך על שמן זית רק על ידי אניגרון ובחושש בגרונו - באמת אי"צ לכל השו"ט דלעיל לחלק בין שמן ויין משום שיין נחשב באמת שנשתנה לעלויא ואילו שמן באמת אינו נחשב כלל שנשתנה לעלויא - שמזיק וכו'. ולפ"ז כל הקושיא מעיקרא ליתא.

אבל מכ"מ אין אנחנו מוותרים מהר על ביאורנו בזה, שנראה מאד ששמן זית ודאי אשתני לעלויא וכל מה שבאמת אינו נאכל לבד גם זה מחמת איכותו במיוחד וכמו דבש וסוכר שאין אוכלין לבד אלא מחמת רוב מתיקותם משתמשים למתק דברים אחרים וה"ה השמן. וכיון שמברכין על המין בכלל ואל על הפרי המיוחד שהוא אוכל עכשיו שפיר יש לברך ברכה מיוחדת - אי לא מהטעמים שנאמרו בגמ' לעיל ודו"ק.

קישורים חשובים

[להקיש לשלוח במייל קישור לכל מי שיתכן שהיה רוצה לקבל את הגליון](#)

או להעתיק ולשלוח

https://http://volozhinyeshiva.org/?page_id=7

[כאן תמצאו כל הגליונות הקודמים \[וגם עוד כמה דברים חשובים\]](#)

[הקורס "זה הקטן גדול יהיה" - שיש בכוחו להבטיח שבן שלך אף פעם לא יעזוב את הלימוד](#)

[כל התוכן שלנו באנגלית](#)

[אם רצונך לזכור כל מה שאתה לומד לאורך זמן אתה חייב את הערכה](#)

[כדי שנוכל להמשיך בעריכת הגליונות אלה אולי תוכל להקיש כאן ולהיות שותף פעיל - הכל מאובטח לגמרי](#)

[In order to keep these important emails coming maybe consider become an active partner. Click here. Everting is totally secure](#)

Our mailing address is:

Volozhin Yeshiva

Zevin 28, Jerusalem, E. Israel

025002558

אהל עקיבא - דרושים וחידושים, משא ומתן, עיון וחקירה בתורת רבי עקיבא איגר זצ"ל ובהליכותיו בק' - גליון ו' - פרשת ואתחנן - שבת נחמו - תשפ"ד